

Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği (KNYÖ): Türkçeye Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması*

The Malevolent Creativity Behavior Scale: Turkish Adaptation, Validity and Reliability Study*

Gül Akben¹, Hamit Coşkun², Cantürk Akben³

¹Sorumlu Yazar, Uzm. Psikolog, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye, gulakben@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-0243-1600>)

²Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye, hamitcoskun2000@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-5509-8717>)

³Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye, akben@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-2001-2784>)

Geliş Tarihi: 09.11.2023

Kabul Tarihi: 20.09.2024

ÖZ

Hao ve ark. (2016) tarafından geliştirilen Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği (The Malevolent Creativity Behavior Scale); zarar verme, yalan söyleme ve kandırmaca olmak üzere üç faktörden ve 13 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin amacı yaratıcılığın karanlık ve kötü niyetli tarafını ölçmektir. Türk kültürüne uygun bir kötü niyetli yaratıcılık ölçeğinin olmaması bir eksiklik ve bu konuda çalışmak isteyen araştırmacıların elinde öz-bildirim yöntemiyle kullanılabilecek hiçbir geçerli ve güvenilir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Mevcut çalışmanın amacı kötü niyetli yaratıcılığı ölçmeye yarayan bu ölçeği Türkçeye uyarlamaktır. Çalışma 555 katılımcıdan oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlilik çalışması kapsamında yapı ve ölçüt geçerliliklerine bakılmıştır. Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır ve ölçeğin üç faktörlü yapısı kabul edilebilir bulunmuştur, $\chi^2 = 222$, $sd = 62$ $p < .001$, TLI = .91, CFI = .93, RMSEA = .068, SRMR = .052. Ölçüt geçerliliği için ölçeğin alt boyutlarının çeşitli temel kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özellikleriyle ilişkilerine bakılmıştır. Ölçeğin faktörleri genel olarak olumsuz özelliklerle pozitif, olumlu özelliklerle negatif ilişkiler göstermiştir. Güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı, kompozit güvenilirlik katsayısı ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı .84 iken kompozit güvenilirlik katsayısı .90 bulunmuştur. Test-tekrar test için ise 15 gün arayla 49 katılımcıya yapılan uygulamalar arasında güçlü korelasyonlar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğrulayıcı faktör analizi, kişilik psikolojisi, negatif yaratıcılık, psikolojide ölçme, ölçek uyarlama.

* Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında yürütülen birinci yazarın "Pozitif ve negatif duygudurum ile kullanım türünün yaratıcılık üzerindeki etkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

ABSTRACT

The Malevolent Creativity Behavior Scale, developed by Hao et al. (2016), is a scale consisting of three factors: hurting people, lying, and playing tricks, with a total of 13 items. The purpose of the scale is to measure the dark and malevolent side of creativity. The absence of a suitable malevolent creativity scale in Turkish culture is a deficiency, and there is no valid and reliable measurement tool to be used with self-report methods in the hands of researchers who want to work on this subject. The aim of the current study is the adaptation of this scale, which measures malevolent creativity, into Turkish. The study consists of 555 participants. Both construct and criterion validity were examined in the context of the scale's validity. Confirmatory factor analysis was applied for construct validity, and the three-factor structure of the scale was found to be acceptable, $\chi^2 = 222$, $df = 62$, $p < .001$, TLI = .91, CFI = .93, RMSEA = .068, SRMR = .052. For criterion validity, the relationships between the sub-dimensions of the scale and various basic personality traits and dark triad personality traits were examined. The factors of the scale generally showed positive relationships with negative traits and negative relationships with positive traits. Reliability analysis included measures of internal consistency, composite reliability, and test-retest methods. The total Cronbach's alpha coefficient was .84, while the composite reliability coefficient was .90. For the test-retest, strong correlations were found between the studies conducted with 49 participants at a 15-day interval.

Keywords: Confirmatory factor analysis, personality psychology, negative creativity, measurement in psychology, scale adaptation.

GİRİŞ

Yaratıcılık genellikle potansiyel olarak değerli fikirler, anlayışlar veya sorunlara çözümler üretme olarak tanımlanır (Amabile, 1983; Anderson, De Dreu & Nijstad, 2004; James, Brodersen & Jacob, 2004; Paulus & Nijstad, 2003; Sternberg & Lubart, 1999). En yaygın tanımı; bir fikir, ürün veya hizmet üretmek ya da bir konseptin sıra dışı bir kullanımı olabilir (Csikszentmihalyi, 2013, s. 28). Esasında, işlevsel ve orijinal düşünceler yaratma sürecidir (Paulus & Nijstad, 2003). Ayrıca, yaratıcılık çok yönlü bir kavramdır ve araştırmacılar bunun çeşitli boyutlarını keşfetmiştir. Örneğin, Torrance (1965) düşünce paylaşma ve problem çözme süreçlerine odaklanırken Mayer (1999) ve Guilford (1950) ise akıcılık, orijinallik ve esneklik gibi özelliklere odaklanmıştır. Bu yüzden de yaratıcılığı değerlendirmek için birçok ölçüm aracı geliştirilmiştir ve bu araçların her birinin vurguladığı zihinsel süreçler farklılık gösterebilmektedir (Coşkun & Şenyurt, 2015, s. 41). Aslında her yaklaşımın yaratıcılık kavramı, o yaklaşımın işlevsel tanımına göre değişiklik gösterebilir. Örneğin, Torrance (1967) tarafından geliştirilen ve yaygın olarak kullanılan Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri, bir nesnenin farklı uygulamalarına dayalı olarak yaratıcılığı ölçen *alternatif kullanımlar testi* gibi görevler ile iraksak düşünme becerilerini değerlendirmeye odaklanır.

Yukarıda verilen yaratıcılık tanımları ve ölçümleri literatürün tamamını kapsamasa da bazı özellikler açısından literatürdeki çoğu yaratıcılık kavramıyla benzerlik gösterir. Bu benzerlik de yaratıcılığın kullanım amacıyla ilgilidir. Aslında çoğu yaratıcılık tanımına göre yaratıcılığın faydalı, işlevsel ve pozitif kısımlarına odaklanılır (Amabile, 1983; Csikszentmihalyi, 2013; Anderson, De Dreu & Nijstad, 2004; James, vd., 2004; Mayer, 1999; Paulus ve Nijstad, 2003; Sternberg & Lubart, 1999). Buna rağmen özellikle yakın zamanlardaki literatür incelendiğinde yeni bir yaklaşım ön plana çıkmaktadır: Negatif yaratıcılık.

Yaratıcılık, genellikle belirli amaçlara ulaşmak için yenilikçi fikirlerin üretilmesi veya uygulanması anlamına gelen soyut bir kavramdır ancak bütün yaratıcı düşüncelerin niyetlerinin olumlu olmayabileceğini kabul etmek önemlidir. Yaratıcılık çoğunlukla pozitif değişimin bir gücü olarak kabul edilmiştir ancak bazı araştırmacılar tarafından yaratıcılığın potansiyel negatif yönleri hakkında bazı tartışmalar olmuştur (Amabile, 1989; McLaren, 1993). Rogers (1954), yaratıcılığın hem pozitif hem de negatif hedefler tarafından yönlendirilebileceğini vurgulamıştır

ancak yaratıcılığın negatif yönünün keşfi, nispeten daha az araştırma ilgisi görmüştür ve deneysel açıdan yeterince cazip hale gelmemiştir (James vd., 1999).

Kötü niyetli yaratıcılık kavramının ilk tartışmaları örgütler açısından yapılmıştır. Çalıştığı şirketten bir şey çalmak için planlar yapan bir çalışan oldukça yaratıcı yollar düşünebilir (James vd., 1999). Neticede yeni bir fikir üretilmekte ve bu yeni fikir yapan kişi için faydalı olmaktadır. Bu açılardan düşünüldüğünde yaratıcılığın tanımına uyan ama niyeti kötü olan davranışlar görülebilir. Örneğin, atom bombası gibi bir teknolojiyi geliştirmek yaratıcılığın ciddi bir örneği olabilir ama ortaya çıkardığı durum negatiftir (McLaren, 1993). Runco'ya (1993) göre yaratıcılığın negatif olup olmaması niyetlerle ilişkilidir. Bu yüzden de kötü niyetli yaratıcılık kavramı ile negatif yaratıcılık kavramları literatürde sıklıkla birbirinin yerine kullanılabilir. Yine de bu iki kavramın tamamen aynı olduğunu söylemek mümkün değildir. Adından da anlaşılacağı üzere kötü niyetli yaratıcılıktaki temel anahtar kelime niyettir. Orijinal yollarla birilerine zarar verme amacıyla oluşturulan düşünceler kötü niyetli yaratıcılık olarak nitelendirilir (Cropley, vd., 2008; Cropley, 2010; Harris, vd., 2013). Yalan söyleme gibi daha az insanı etkileyen ve kişisel sayılabilecek durumların yanında suç işleme ve terör eylemleri de kötü niyetli yaratıcılık örneklerindedir (Cropley ve ark., 2008). Her ne kadar herkesin kötü niyetli yaratıcılık sergilemeyeceğine yönelik iyi niyetli düşünceler olsa da aslında araştırmalar bu durumun farklı olduğunu göstermektedir. Herkesin kötü niyetli yaratıcılık sergileme olasılığı olabilir ve adil olmayan durumlarda bu eğilim artabilir (James vd., 1999; Eisenman, 2008; Spooner, 2008; Cropley & Cropley, 2011; Gill, vd., 2013; Harris & Reiter-Palmon, 2015).

Negatif yaratıcılığı ise ayıran durum kötü niyetin başrolü oynamamasıdır (James ve ark., 1999). Üretilen düşünce ya da eylem fikri kişi için olumlu ve faydalı olabilir ancak yine de ortada negatif bir düşünce vardır. Kötü niyetli yaratıcılıktan farkı ise bu negatif düşünce başkalarına zarar niyeti taşımaz. En tipik örneklerinden biri sınavda kopya çekmek olabilir (Kapoor & Khan, 2016, s. 408). Olumsuz bir davranıştır, içerisinde aldatmayı barındırır ancak başkalarını zarar verme amacını taşımaz. Tüm bu bilgilere rağmen negatif ve kötü niyetli yaratıcılık kavramlarının görece yeni olduğu ve bu iki kavram arasındaki farkın hala net olmadığını vurgulamakta fayda bulunmaktadır (James vd., 1999; James & Drown, 2008).

Kötü niyetli yaratıcılık alanda daha belirgin hale geldikçe araştırmacılar da bu konuda ölçüm yöntemleri geliştirmişlerdir. Örneğin James ve arkadaşları (1999) katılımcıları kötü niyetli düşünceler üretmeye sevk etmiştir. Bunun için de bir satış temsilcisi olarak rakip şirketlere yaratıcı iftiralar atmalarını istemişlerdir. Buradaki skoru ise katılımcıların kötü niyetli yaratıcılık skorları olarak kabul etmişlerdir. Lee ve Dow (2011) ise alternatif kullanım testini uygulayarak katılımcıların ürettiği düşünceler içerisinden kötü niyetli olanları seçerek kötü niyetli yaratıcılık skoru oluşturmuştur. Harris ve arkadaşları (2013) da bu yöntemi biraz daha ileri taşıyarak değerlendiricilerden düşünceleri kötü niyetlilik üzerinden puanlamalarını istemişlerdir.

Kapoor ve Khan (2018) ise tüm bu yöntemlere önemli bir eleştiri getirmiştir. Katılımcıların sonuç düşüncelerini değerlendirmenin anlamsız olduğunu savunmuşlardır çünkü kötü niyet üzerinden bir yönerge verilmediği takdirde tüm yaratıcılık görevlerinin pozitif bir şekilde algılanacağını ileri sürmüşlerdir. Bu yüzden de kendi çalışmalarında alternatif kullanım göreviyle bir nesnenin olağandışı kullanımlarını verirken iki koşul yaratmışlardır. Bazı katılımcılar normal bir şekilde nesneyi olağandışı kullanırken bazı katılımcılardan olağandışı kötüye kullanmaları istenmiştir.

Tüm bu yöntemler biraz daha deneysel çalışmaların konusunu içermektedir. Bir insanın kötü niyetli yaratıcılık potansiyelini belirlemek ise başka bir boyuttur ve ölçekler bu konuda oldukça faydalı olabilir. Bu amaçla Hao, Tang, Yang, Wang ve Runco (2016) Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'ni (The Malevolent Creativity Behavior Scale) geliştirmiştir. Bu ölçeğin

kuramsal modelinde kötü niyetli yaratıcılığın üç boyutu bulunmaktadır: Zarar verme, yalan söyleme ve kandırmaca.

Mevcut çalışmanın amacı ise literatürde görece hala yeni sayılabilecek bir konu olan kötü niyetli yaratıcılığı ölçmeye yarayan bu ölçeği Türkçeye uyarlamaktır. Türkiye’de gerçekleştirilecek çalışmalarda Türk kültürüne uygun bir kötü niyetli yaratıcılık ölçeğinin olmaması bir boşluktur ve bu konuda çalışmak isteyen araştırmacıların elinde öz-bildirim yöntemiyle kullanılabilir hiçbir geçerli ve güvenilir ölçüm aracı bulunmamaktadır.

Kötü niyetli yaratıcılık ölçeğinin Türkçeye uyarlanmasının gerekliliği, bu ölçeğin yaratıcı düşüncenin daha az araştırılmış ve tartışılmış olan negatif yönlerini incelemede sunduğu olanaklarla ilişkilidir. Yaratıcılığın genellikle olumlu etkilerine odaklanıldığı göz önüne alındığında, olumsuz ya da zarar verici amaçlarla kullanılan yaratıcı süreçlerin daha iyi anlaşılması için geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarına duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır (Hao, vd., 2016; Cropley, vd., 2008). Bu bağlamda, özellikle sosyal bilimler, psikoloji, eğitim ve iş etiği gibi disiplinlerde kötü niyetli yaratıcılığı ölçen araçların eksikliği, bu ölçeğin önemini daha da artırmaktadır. Literatürde, kötü niyetli yaratıcılığın bireylerin sosyal çevreleri üzerinde önemli etkileri olabileceği, örgütsel ve toplumsal bağlamda zarar verici sonuçlar doğurabileceği vurgulanmıştır (Harris & Reiter-Palmon, 2015; Gill, Horgan, Hunter & Cushenbery, 2013). Ayrıca, yaratıcı bireylerin olumsuz sonuçlar doğuran yalan söyleme gibi davranışlara daha yatkın olabileceği üzerine yapılan araştırmalar, kötü niyetli yaratıcılık kavramına önemli bir çerçeve sunmaktadır (Beaussart, vd., 2013). Bu nedenle, kültürel bağlamda geçerli bir aracın geliştirilmesi hem ulusal hem de uluslararası literatüre katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, Türkiye'deki yaratıcılık araştırmalarında genellikle yaratıcı düşüncenin pozitif boyutları üzerinde durulmuştur. Ancak, yaratıcı potansiyelin negatif yönlerinin de araştırılması, yaratıcı süreçlerin çok yönlülüğünü daha derinlemesine anlamak açısından önemlidir. Kötü niyetli yaratıcılık, bireylerin toplumsal ve bireysel etik sınırlarını nasıl esnettiği ve bu esnada hangi yaratıcı çözümler geliştirdikleri gibi soruları ele almayı mümkün kılar (Kapoor & Khan, 2016). Gino ve Ariely (2012), yaratıcı bireylerin etik dışı davranışlara daha meyilli olabileceğini savunarak, bu eğilimi destekleyen deneysel kanıtlar sunmuşlardır. Bu da hem yaratıcı süreçlerin daha bütüncül bir şekilde değerlendirilmesini hem de kültürel ve bağlamsal farkların yaratıcı eğilimlere etkisini anlamak için yeni perspektifler sunar. Bu nedenle, Kötü niyetli yaratıcılığı ölçen bir ölçeğin Türkçeye uyarlanması Türkiye'deki araştırmacılar için önemli bir boşluğu dolduracaktır (Hao, vd., 2016).

Ölçeğin uyarlanması, aynı zamanda bireylerin yaratıcı düşünce süreçlerini anlamak ve müdahaleler geliştirmek açısından da kritik bir rol oynayabilir. Özellikle eğitim ve örgütsel psikoloji alanında, yaratıcı fikirlerin hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarını anlamak, yaratıcılığın sürdürülebilir ve etik kullanımını teşvik eden stratejiler geliştirmek için gereklidir (Cropley, 2010; Kapoor & Khan, 2016). Kötü niyetli yaratıcılığın hangi koşullarda ortaya çıktığını ve hangi bireysel veya çevresel faktörlerin bu eğilimi etkilediğini belirlemek, eğitimden iş dünyasına kadar geniş bir yelpazede uygulanabilir müdahalelerin önünü açacaktır. Bu bağlamda, Türkçeye uyarlanmış geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı, ilerleyen çalışmalara zemin hazırlayacak ve kötü niyetli yaratıcılığın daha derinlemesine incelenmesine olanak sağlayacaktır (Harris, vd., 2013).

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Mevcut çalışma Hao vd. (2016) tarafından geliştirilen Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Uyarlama sürecinde ölçüt geçerliliği için başka ölçeklerle ilişkiler, yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır.

Güvenilirlik analizleri için ise iç tutarlılık güvenilirliği ve test tekrar test güvenilirliği yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma nicel ve ilişkiseldir.

2.2. Örneklem

Çalışmanın örneklemini 555 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcılara kolay örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Katılımcıların 94'ü erkek, 461'i kadındır ve yaş aralıkları 17-37'dir (*Ort.* = 20.4, *SS* = 2.30).

2.3. Veri Toplama Aracı

Gönüllü Katılımcı Bilgilendirme Formu: Katılımcılara araştırma hakkında bilgi veren bir form sunulmuş ve katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı vurgulanmıştır. Katılımcılara, çalışmaya istedikleri zaman son verme hakkının olduğu belirtilmiş ve devam etmek istediklerine dair onamları alınmıştır.

Duygusal Dengeleme Metni: Katılımcıların olası duygu durumu etkilerini ve çalışma sırasında dikkatlerini dağıtabilecek unsurları dengelemek amacıyla günlük yaşam olaylarından oluşturulmuş bir metin sunulmuştur. Bu yöntem daha önce literatürde kullanılmıştır (Akben & Coskun, 2019; Gültepe & Coskun, 2016).

Demografik Bilgi Formu: Gönüllü katılımcılara onam formunu sunduktan sonra yaş, cinsiyet, okudukları bölüm, kaçınıcı sınıf oldukları ve duygu durumları gibi bilgileri içeren bir form verilmiştir. Duygu durumu ölçümü 5 puanlık Likert tipinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara "Bugün kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir (*Ort.* = 3.23, *SS* = 0.75).

Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği (KNYÖ): Hao ve ark. (2016) tarafından geliştirilen Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği, insanların zarar verme, yalan söyleme ve kandırmaca (aldatma) gibi potansiyellerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu özellikler yaratıcılığın farklı boyutlarını temsil etmektedir. Ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği çevrimiçi yöntemlerle değerlendirilmiş ve toplamda 901 katılımcıyla (301 erkek, 600 kadın, yaş için *Ort.* = 22.91, *SS* = 4.27) gerçekleştirilmiştir. Ölçek, 5 puanlık Likert (0 ila 4 aralığında) ölçeği kullanılarak uygulanmıştır ve toplamda 13 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır: Zarar verme (1, 2, 3, 4, 5 ve 6. maddeler), yalan söyleme (7, 8, 9 ve 10. maddeler) ve kandırmaca (11, 12 ve 13. maddeler). Zarar verme boyutu toplam varyansın %22.58'ini, yalan söyleme boyutu %18.83'ünü ve kandırmaca boyutu ise %15.1'ini açıklamaktadır.

Ölçeğin alt boyutları için iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir: Zarar verme boyutu için .80, yalan söyleme boyutu için .76 ve kandırmaca boyutu için .61'dir. Ölçeğin toplam maddeler arası iç tutarlılık katsayısı ise .80'dir. Ölçeğin ölçüt geçerliliğini değerlendirmek amacıyla çeşitli özelliklerle ilişkisine bakılmıştır. KNYÖ toplam puanları, saldırganlık ($r = .50, p < .01$), deneyime açıklık ($r = .09, p < .01$) ve dışadönüklük ($r = .07, p < .05$) özellikleri ile anlamlı pozitif korelasyonlar göstermiştir.

Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3-T): Ölçek, Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilmiş ve Özsoy ve ark. (2017) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek, toplamda 27 madde içermektedir ve 5'li Likert tipindedir. Ölçeğin temel amacı üç karanlık kişilik özelliğini ölçmek ve aynı zamanda ölçeğin alt boyutlarını oluşturmaktadır: Makyavelizm (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. maddeler), narsisizm (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 18. maddeler) ve psikopati (19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. maddeler). 11, 15, 17, 20 ve 25. maddeler ters maddelerdir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanma çalışması 368 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir (92 erkek, 276 kadın, yaş için *Ort.* = 20.30, *SS* = 2.17). Ölçeğin Makyavelizm, narsisizm ve psikopati alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .70, .79 ve .79'dur. Ölçeğin çeşitli kişilik özellikleri ile ilişkileri incelenmiştir. Makyavelizmin deneyime açıklık ($r = .15, p < .01$) ile pozitif,

uyumluluk ($r = -.21, p < .001$) ile negatif yönde anlamlı ilişkileri; narsisizmin deneyime açıklık ($r = .35, p < .001$), sorumluluk ($r = .16, p < .01$) ve dışadönüklük ($r = .44, p < .001$) ile pozitif ilişkileri; psikopatinin dışadönüklük ($r = .13, p < .05$) ve nevrozizm ($r = .17, p < .01$) ile pozitif, uyumluluk ($r = -.41, p < .001$) ile negatif yönde ilişkileri bulunmuştur.

Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ): Türk kültürüne özgü olarak geliştirilmiş ve büyük beşli kişilik faktörleri (McCrae ve Costa, 2003) ile ilişkilendirilen bir ölçektir. Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen bu ölçek, 5 puanlık Likert tipinde uygulanmıştır ve toplamda 45 madde içermektedir. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada 510 katılımcı (225 erkek, 285 kadın, yaş için *Ort.* = 22.55, *SS* = 5.15) yer almıştır ve bu çalışma sonucunda altı boyut belirlenmiştir: Dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık (nevrozizm), gelişime açıklık ve olumsuz değerlik. Ayrıca, ölçeğin psikometrik özelliklerini değerlendirmek amacıyla 454 katılımcı (140 erkek, 314 kadın, yaş için *Ort.* = 21.04, *SS* = 1.81) ile gerçekleştirilen bir çalışmada iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .89, .85, .85, .83, .80 ve .71 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test çalışmasında ise güvenilirlik katsayıları anlamlı olarak yine sırasıyla .84, .80, .71, .81, .83 ve .72 olarak tespit edilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin (KNYÖ) çevirisi, uzmanlık sahibi üç psikoloji araştırmacısı tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, ölçek İngilizceden Türkçeye çevrilmiş ve her bir araştırmacının çevirileri değerlendirilerek en uygun çeviri üzerinde uzlaşmıştır. Daha sonra, çevirileri değerlendirmesi için psikoloji alanında beş farklı araştırmacıya sunulmuş ve önerileri dikkate alınmıştır. Bu önerilere dayanarak araştırmacılar ölçeğin nihai çevirisini yapmışlardır.

Ölçeğin çevirisi tamamlandıktan sonra, ölçeğin geçerliliğini ve güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar, ekstra ders notu gibi bir ödül karşılığında gönüllü olarak araştırmaya katılmışlardır. İlk olarak, Gönüllü Katılımcı Bilgilendirme Formu'nu okuyan ve onaylayan katılımcılar, sırasıyla Duygusal Dengeleme Metni, Demografik Bilgi Formu, KNYÖ, SD3-T ve TKÖÖ'yü doldurmuşlardır. Katılımcılara katkıları için teşekkür edilmiş ve bazı katılımcılara rumuzlarını unutmamaları hatırlatılmıştır.

Test-tekrar test amacıyla aynı uygulama 49 katılımcıya (8 erkek, 41 kadın, yaş için *Ort.* = 21.00, *SS* = 1.17) 15 gün sonra tekrar uygulanmıştır. KNYÖ dışındaki ölçekler, ölçeğin ölçüt geçerliliği çalışmaları için kullanılmıştır. Uygulama, katılımcılarla yüz yüze olacak şekilde Google Formlar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi için IBM SPSS 26, JAMOVI 1.6.3 ve Amos 23 paket programlarından yararlanılmıştır.

2.5. Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan, 30.07.2021 tarihli, 2021/338 protokol numaralı belge alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmada KNYÖ'nün geçerlilik sonuçları için yapı geçerliliği ve ölçüt geçerliliği yöntemleri kullanılmıştır. Ölçüt geçerliliği için ölçeğin alt boyutlarının SD3-T ile TKÖÖ'deki alt boyutlar ile ilişkilerine bakılmıştır. Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. KNYÖ'nün güvenilirlik analizleri için ise iç tutarlılık katsayıları ve test-tekrar test yöntemleri kullanılmıştır.

3.1. Yapı Geçerliliği: Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Hao ve ark. (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin zarar verme, yalan söyleme ve kandırmaca olmak üzere üç faktörlü yapısının Türkçe uyarlamasında doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek için DFA'daki çeşitli uyum indeksleri kullanılmıştır. Tucker Lewis İndeksi (Tucker Lewis Index, TLI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Tahmin Hatalarının Ortalamasının Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) ve Standartlaştırılmış Hata Kareleri Ortalamasının Karekökü (Standardized Root Mean Square Residual, SRMR) değerleri çalışmada baz alınan uyum indeksleridir. Yine de ölçeğin orijinal dilindeki çalışmada değerleri verilen İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (Adjustment Goodness of Fit Index, AGFI), Normleştirilmiş Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI) ve Fazlalık Uyum İndeksi (Incremental Fit Index, IFI) değerleri mevcut çalışma ile orijinal çalışma arasındaki farkı gözlemleyebilmek için raporlanmıştır. Uyum indeksleri ölçeğin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Sonuçlar Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1

Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeğinin Model Uyumluluk İndeksleri

Göstergeler	χ^2	sd	GFI	AGFI	NFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA	SRMR
Orijinal Ölçek	-	-	0.95	0.92	0.91	0.94	0.92	0.94	0.06	-
Uyarlanan Ölçek	222	62	0.94	0.91	0.90	0.93	0.91	0.93	0.068	0.052
Kabul edilebilir ölçütler*			> .90	> .85	> .90	> .90	> .90	> .90	< 0.08	< 0.10

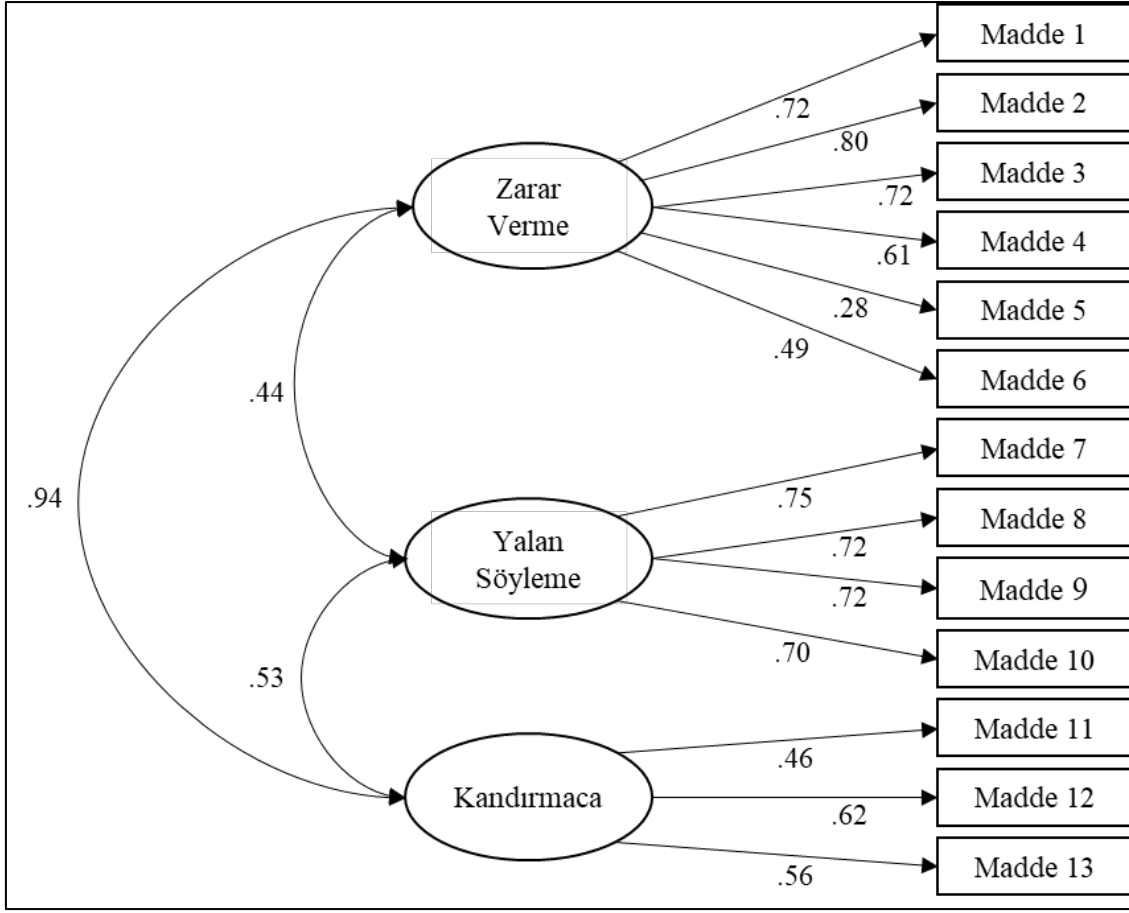
Not. GFI = İyi Uyum İndeksi. AGFI = Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi. NFI = Normleştirilmiş Uyum İndeksi. IFI = Fazlalık Uyum İndeksi. TLI = Tucker Lewis İndeksi. CFI = Karşılaştırmalı Uyum İndeksi. RMSEA = Tahmin Hatalarının Ortalamasının Karekökü. SRMR = Hata Kareleri Ortalamasının Karekökü. *sd* = Serbestlik derecesi. * İndeks referans düzeyleri için kaynaklar: Browne ve Cudeck, 1993, p. 144; Hayduk, 1987, 1996, s.219; Hu ve Bentler, 1998, 1999; Keith, 2015, s.295-301; Kline, 1998; Loehlin, 2004; Ullman, 2007.

Yapısal eşitlik modellemesi sonuçlarına göre ölçeğin her bir maddesinin, ölçeğin kuramsal yapısındaki faktörlere olan yüklerinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < .001$). Türkçeye uyarlanan ölçek, orijinal ölçek ile paralel bir şekilde 13 maddeden oluşmaktadır ve hiçbir maddenin hata varyansları birleştirilmemiştir. Zarar verme alt boyutunu 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. maddeler, yalan söyleme alt boyutunu 7, 8, 9, ve 10. Maddeler, kandırmaca alt boyutunu ise 11, 12 ve 13. maddeler ölçmektedir. Ölçeğin yapısı ve faktör yükleri Şekil 1'de gösterilmektedir.

Hao ve ark. (2016) tarafından geliştirilen orijinal ölçekte alt boyutların skorları, toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir ancak her faktörde eşit sayıda madde olmadığı için bu durumun insanların aldığı puanları yorumlama açısından zorluk yaşatacağı düşünülmektedir. Bu yüzden mevcut çalışmada her alt boyut için o boyuta ait maddelerden alınan puanların ortalamasını kullanmak önerilmektedir. Kötü niyetli yaratıcılığın skoru ise 13 maddeden alınan toplam puanın toplam madde sayısına bölümünden elde edilen ortalama puanlardır. Bu şekilde hem alt boyutların hem de toplam skorun daha anlaşılır olacağı düşünülmüştür. Sonuç olarak, uyarlanan ölçekte alt boyut skorları ve kötü niyetli yaratıcılık skoru 0 ila 4 aralığında değerlendirilmektedir. Ölçeğin nihai hali Ek 1'de, uygulama yönergesi Ek 2'de yer almaktadır.

Şekil 1

Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeğinin Standart Katsayılı Yol Analizi

3.2. Ölçüt Geçerliliği

Yaratıcılık ve kötü niyetli yaratıcılık bazı kişilik özellikleri ile ilişkiler göstermektedir. Örneğin, temel kişilik özelliklerine bakıldığında yaratıcılık, dışadönüklük ve gelişime açıklık ile pozitif ilişkilidir (Aguilar-Alonso 1996; Furnham ve Chamorro-Premuzic 2004; King, Walker ve Broyles 1996; Wuthrich ve Bates, 2001). Kötü niyetli yaratıcılık ise tam aksine pozitif kişilik özellikleri olarak sayılabilecek sorumluluk ve uyumluluk gibi özelliklerle negatif ilişkilidir (Meshkova ve ark., 2020). Karanlık kişilik özellikleri de yaratıcılık ölçümleri ile çeşitli ilişkiler göstermektedir (Jonason, Richardson ve Potter, 2015; Lebuda, Figura ve Karwowski, 2021). Kötü niyetli yaratıcılığın tüm karanlık üçlü kişilik özellikleriyle pozitif korelasyonlar gösterdiği bilinmektedir (Jia, Wang ve Lin, 2020).

KNYÖ'nün ölçüt geçerliliği için katılımcıların ölçekten aldığı skorlar ile temel kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Beklenildiği gibi sorumluluk ve uyumluluk gibi olumlu kişilik özellikleri, kötü niyetli yaratıcılık boyutlarıyla negatif yönde ilişkiler göstermiştir. Olumsuz değerlik, duygusal tutarsızlık gibi olumsuz kişilik özellikleri ise KNYÖ alt boyutları ile pozitif ilişkilidir. İlişkili bulunmayan tek kişilik özelliği dışadönüklüktür. Gelişime açıklık ise kandırmaca ile ilişkilidir. Sonuçlar Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2*KNYÖ'nün Boyutları ile Kişilik Özelliklerinin İlişkileri*

Değişkenler	Zarar Verme	Yalan Söyleme	Kandırmaca	Kötü Niyetli Yaratıcılık
<i>Karanlık Üçlü</i>				
Makyavelizm	.46***	.36***	.42***	.52***
Narsisizm	.17***	.15***	.21***	.22***
Psikopati	.52***	.33***	.50***	.56***
<i>Temel Kişilik Özellikleri</i>				
Dışadönüklük	.02	.03	.08†	.04
Sorumluluk	-.16***	-.34***	-.24***	-.29***
Uyumluluk	-.26***	-.17***	-.26***	-.29***
Duygusal Tutarsızlık	.25***	.27***	.23***	.32***
Gelişime Açıklık	.08†	.00	.15***	.09*
Olumsuz Değerlik	.31***	.28***	.32***	.37***

† $p < .10$; * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

3.3. İç Tutarlılık Güvenilirliği

KNYÖ'nün güvenilirlik çalışmaları kapsamında ilk olarak iç tutarlılığa bakılmıştır. Ölçeği oluşturan maddelerin birbiriyle uyumuna bakmak için her bir alt boyut ve toplam ölçek için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ve kompozit güvenilirlik katsayıları hesap edilmiştir. Cronbach alfa katsayıları zarar verme alt boyutu için .76, yalan söyleme alt boyutu için .81, kandırmaca alt boyutu için .51 ve toplam ölçek maddeleri için .84 bulunmuştur. Kompozit güvenilirlik katsayıları ise yine sırasıyla .78, .81., .56 ve .90 olarak bulunmuştur. Özellikle kandırmaca alt boyutu için katsayılar yetersiz görünmektedir ancak ölçeğin orijinal çalışmasında da tüm alt boyutlar için benzer katsayılar bulunmuştur.

Bunun yanında KNYÖ'nün her bir alt boyutu ve toplam skoru arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. Kötü niyetli yaratıcılık toplam skorunun zarar verme, yalan söyleme ve kandırmaca alt boyutları ile ilişkileri anlamlıdır (sırasıyla $r = .87, p < .001$; $r = .74, p < .001$; $r = .78, p < .001$). Zarar verme alt boyutunun yalan söyleme ve kandırmaca alt boyutlarıyla ilişkileri de anlamlıdır (sırasıyla $r = .38, p < .001$; $r = .61, p < .001$). Son olarak yalan söyleme ve kandırmaca skorları arasındaki ilişki de anlamlıdır ($r = ., p < .001$).

3.4. Test-Tekrar Test Güvenilirliği

KNYÖ'nün güvenilirlik çalışmaları kapsamında test-tekrar test yöntemi de uygulanmıştır. İki hafta arayla 49 katılımcıya tekrar uygulanan ölçekler sonucunda kötü niyetli yaratıcılık toplam skorundan alınan iki ölçüm arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($r = .62, p < .001$). Benzer şekilde alt boyutlardan alınan eş ölçümlere bakıldığında da zarar verme, yalan söyleme ve kandırmaca alt boyutları açısından da anlamlı ilişkiler görülmüştür (sırasıyla $r = .57, p < .001$; $r = .55, p < .001$; $r = .67, p < .001$).

3.5. Diğer Ölçeklerin Psikometrik Analizleri

Çalışmada ölçüt geçerliliği için kullanılan TKÖÖ ve SD3-T formlarının da mevcut örnekleme geçerli ve güvenilir bir şekilde çalışıp çalışmadığını test etmek için bu ölçeklerin de psikometrik özellikleri incelenmiştir. TKÖÖ'nün yapı geçerliliği için ölçeğin orijinal çalışmasındakine benzer olması açısından keşfedici faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi maksimum olabilirlik (*maximum likelihood*) yöntemiyle ve eğik döndürmeli (*oblique rotation – direct oblimin*) rotasyon ile gerçekleştirilmiştir. KMO değeri .86'dır. Bartlett testi sonucu

korelasyon matrisinin birim matris olmadığını göstermektedir ($\chi^2 = 10732$, $sd = 990$, $p < .001$). Faktörler toplam varyansın %44'ünü açıklamaktadır. 33. ve 40 maddelerin faktör yükü .22 iken diğer tüm maddelerin yükü .30'dan .90'a kadar değişkenlik göstermektedir. Güvenilirlik sonuçlarında ise dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal tutarsızlık, gelişime açıklık ve olumsuz değerlik alt boyutlarından elde edilen iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .86, .75, .80, .78, .74, ve .70'dir. Test-tekrar test sonuçlarında ise her bir alt boyuttan alınan iki ölçüm arasında $p < .001$ düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla $r = .85$; $r = .80$; $r = .76$; $r = .65$; $r = .78$; $r = .60$).

SD3-T'nin yapı geçerliliği için ölçeğin orijinal çalışmasındakine benzer olması açısından doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin üç faktörlü yapısının daha iyi uyum sağlaması açısından modifikasyon indeksleri incelenmiş hata kovaryansları 40'tan yüksek olan maddeler yeniden değerlendirilmiştir. Makyavelizm faktöründe 7. ve 8. maddelerin, narsisizm faktöründe 11. ve 15. maddelerin, psikopati boyutunda ise 26. ve 27. maddelerin hata varyansları ilişkilendirilmiştir. Bu düzenlemeler sonucunda üç faktörlü modelin uyum indeksleri orijinal çalışmanın uyum indekslerine ($\chi^2 = 708.38$, $p < .001$, $\chi^2/sd = 2.21$, TLI = .79, CFI = .81, RMSEA = .06) yakın düzeyde bulunmuştur, $\chi^2 = 970$, $sd = 318$ $p < .001$, TLI = .79, CFI = .81, RMSEA = .06, SRMR = .06. Güvenilirlik sonuçlarında makyavelizm, narsisizm ve psikopati alt boyutlarından elde edilen iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .77, .68 ve .69'dur. Test-tekrar test sonuçlarında ise her bir alt boyuttan alınan iki ölçüm arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla $r = .44$, $p = .002$; $r = .75$, $p < .001$; $r = .55$, $p < .001$).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Hao ve ark. (2016) tarafından geliştirilen Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması için yapılan mevcut çalışmada yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt geçerliliği için ilişkili kişilik özellikleriyle korelasyon analizi, güvenilirliği için ise test-tekrar test ve iç tutarlılık analizleri yapılmıştır ve ölçeğin geçerlilik-güvenilirlik bulguları yeterli düzeyde bulunmuştur.

Kötü niyetli yaratıcılığın özellikle olumsuz özelliklere pozitif yönde ilişkili olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Jia, Wang ve Lin, 2020; Meshkova ve ark., 2020). Aynı zamanda olumlu özellikler ile de ilişkileri negatif yöndedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde çalışmanın ölçüt bağımlı geçerliliği yeterli düzeydedir. Anlamlı ilişkiler göstermeyen gelişime açıklık ve dışadönüklük ise daha önce Akben ve Coşkun (2018) tarafından yapılan bir çalışmada da yaratıcılık ile ilişkili bulunamamıştır. Özellikle literatürde bu kişilik özellikleri ile yaratıcılığın pozitif yönünün ilişkili olabileceği tartışılrsa da Türk kültüründe buna rastlanamamış olması kültürel bir farklılık olabilir.

İç tutarlılık analizlerine bakıldığında ise kandırmaca boyutunun düşük tutarlılık gösterdiği görülmektedir ancak ölçeğin orijinal çalışmasında da benzer bir sonuç bulunduğu için bu durumun sebebinin kültürel farklılık olmadığı düşünülmektedir. Test tekrar test sonuçları ise ölçeğin farklı zamanlarda tutarlı bir şekilde aynı sonucu verdiğini göstermektedir ancak bu analizde katılımcı sayısının daha yüksek olması gelecek çalışmalar için önerilir.

Çalışmadaki en büyük sınırlılık örneklem grubunun üniversite öğrencilerinden oluşmasıdır. Bu bağlamda üniversite öğrencileri üç farklı üniversiteden seçilerek evrendeki temsiliyetin artırılması amaçlanmıştır. Gelecek çalışmalarda örneklem büyüklüğünün artırılması, ölçeğin genel geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemli bir adım olacaktır. Mevcut çalışmada sadece üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem kullanılmış olması, bulguların diğer yaş gruplarına ve toplumsal kesimlere genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Daha büyük ve çeşitlendirilmiş örneklem, Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin farklı demografik gruplar üzerindeki performansını test etme fırsatı sunacaktır. Özellikle, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik

statü ve eğitim düzeyi gibi faktörlerin yaratıcı süreçler üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, bu tür değişkenlerin kötü niyetli yaratıcılıkla ilişkisini daha kapsamlı bir şekilde incelemek mümkündür.

Gelecek araştırmalar, Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin daha geniş ve farklı örneklem grupları üzerinde test edilmesiyle, aynı zamanda ölçeğin kültürel uyumunu daha iyi anlamaya yönelik olmalıdır. Özellikle, farklı kültürel ve sosyo-ekonomik bağlamlarda ölçeğin performansı incelendiğinde, kültürel normlar ve değerlerin yaratıcı süreçlere olan etkisi hakkında daha ayrıntılı bilgi sağlanabilir. Bu tür bir yaklaşım, ölçeğin diğer kültürlerle nasıl adapte edilebileceği ve kültürel faktörlerin kötü niyetli yaratıcılık üzerindeki rolü konusunda da yeni içgörüler sunabilir.

Ayrıca, ölçeğin yalnızca kişilik özellikleri ve kötü niyetli yaratıcılık arasındaki negatif ilişkiler üzerinde durulmaktan ziyade, yaratıcı süreçlerin pozitif yönleriyle de etkileşimleri araştırılmalıdır. Bu, ölçeğin daha kapsamlı bir değerlendirmesini sağlar ve olumlu yaratıcılık ile olumsuz yaratıcı eğilimlerin nasıl bir arada var olabileceğine dair daha dengeli bir anlayış sunar. İlerleyen çalışmalarda, kötü niyetli yaratıcılığın olumlu sonuçlar doğurabileceği veya bireylerin yaratıcılıklarını hangi koşullarda daha işlevsel bir biçimde kullanabileceği gibi sorulara odaklanmak, alana yenilikçi katkılar sağlayacaktır.

Disiplinler arası çalışmaların teşvik edilmesi de önem taşımaktadır. Psikoloji, eğitim ve sosyoloji gibi farklı alanlarda Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin kullanılması, bu yaratıcı eğilimlerin çeşitli sosyal ve kurumsal bağlamlardaki etkilerinin daha iyi anlaşılmasına olanak tanır. Bu bağlamda, eğitimde yaratıcı düşünme ve etik sınırlar üzerine çalışmalar, bireylerin yaratıcı potansiyellerinin hangi koşullar altında yapıcı ya da yıkıcı yönlere evrilebileceğini inceleyebilir. Dolayısıyla, ölçeğin gelecekte daha geniş çaplı ve kapsamlı araştırmalarla desteklenmesi hem teorik gelişmeler hem de pratik uygulamalar açısından zengin katkılar sunacaktır.

Son olarak bu çalışmanın sınırlılıkları arasında ölçek uyarılma sürecinde orijinal çalışmadaki madde havuzunu kullanmamak ve çeviri aşamasında dil bilimcilerle iş birliği yapmamak yer almaktadır. Ölçek maddelerinin geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için mevcut literatürdeki uygulamalar dikkate alınmış olsa da madde havuzuyla çalışma seçeneğinin birçok avantajı olduğu açıktır. Bu bağlamda, ölçek havuzuna erişimin kısıtlı olması ve zaman sınırlamaları nedeniyle bu yöntemin kullanılmadığını belirtmek önemlidir. Bu durum, gelecekteki çalışmalarda dikkate alınacak bir öneri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, çeviri sürecinde yaratıcılık alanında çalışan üç uzmanının katkısı sağlanmış, her bir çeviri değerlendirilerek nihai çeviri üzerinde uzlaşa sağlanmıştır. Ancak, dil yeterlilikleri ve çeviri sürecinin kalitesi açısından dil bilimcilerle iş birliği yapmanın gelecek çalışmalarda önemli olacağı bir gerçektir.

Sonuç olarak Türkçeye uyarlanan Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin pek çok disipline yararının dokunacağı düşünülmektedir. Psikoloji gibi davranış çalışan sosyal bilim araştırmacılarından, eğitimde yaratıcılık çalışan pek çok çalışmacıya kadar böylesi bir ölçüm aracının kültüre uyarlanmasının bir ihtiyaç olduğu değerlendirilmiştir ve bu amaçla gelecek çalışmalarda bu niteliğin kolaylıkla ölçülebilmesi hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

Aguilar-Alonso, A. (1996). Personality and creativity. *Personality and Individual Differences*, 21(6), 959–969. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(96\)00162-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(96)00162-6)

- Akben, C. ve Coskun, H. (2019). Reintroduction of odor combined with cognitive stimulation supports creative ideation via memory retrieval mechanisms. *Creativity Research Journal*, 31(3), 309-319. <https://doi.org/10.1080/10400419.2019.1641686>
- Akben, C. ve Coşkun, H. (2018). Mizah tarzlarının ve çeşitli kişilik özelliklerinin yaratıcılığa etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amabile, T. M. (1983). The social psychology of creativity: A componential conceptualization. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(2), 357-376. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.2.357>
- Amabile, T. M. (1989). *Growing up creative: Nurturing a lifetime of creativity*. New York: Crown.
- Anderson, N., De Dreu, C. K. W. ve Nijstad, B. A. (2004). The routinization of innovation research: A constructively critical review of the state-of-the-science. *Journal of Organizational Behavior*, 25(2), 147-173. <https://doi.org/10.1002/job.236>
- Beaussart, M. L., Andrews, C. J., & Kaufman, J. C. (2013). Creative liars: The relationship between creativity and integrity. *Thinking Skills and Creativity*, 9, 129-134. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2012.10.003>
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. K. A. Bollen ve J. S. Long (Eds), *Testing structural equation models* içinde (s.136-162). Sage.
- Coskun, H. ve Şenyurt, A. Y. (2015). Kişilik ve yaratıcılık ilişkisini inceleyen çalışmaların kullanılan ölçme araçlarına göre değerlendirilmesi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 35-65.
- Cropley, A. (2010). The dark side of creativity: what is it? *The Dark Side of Creativity* (1. baskı) içinde (s. 1-14). New York, NY: Cambridge University Press.
- Cropley, A. ve Cropley, D. (2011). Creativity and lawbreaking. *Creativity Research Journal*, 23(4), 313-320. <https://doi.org/10.1080/10400419.2011.621817>
- Cropley, D. H., Kaufman, J. C. ve Cropley, A. J. (2008). Malevolent creativity: A functional model of creativity in terrorism and crime. *Creativity Research Journal*, 20(2), 105-115. <https://doi.org/10.1080/10400410802059424>
- Csikszentmihalyi, M. (2013). *Creativity: The Psychology of Discovery and Invention* (1. baskı). New York, NY: Harper Perennial Classics.
- Eisenman, R. (2008). Malevolent creativity in criminals. *Creativity Research Journal*, 20(2), 116-119. <https://doi.org/10.1080/10400410802059465>
- Furnham, A. ve Chamorro-Premuzic, T. (2004). Personality, intelligence, and art. *Personality and Individual Differences*, 36(3), 705-715. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00128-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00128-4)
- Gençöz, T. ve Öncül, Ö. (2012). Examination of personality characteristics in a Turkish sample: Development of basic personality traits inventory. *The Journal of general psychology*, 139(3), 194-216. <https://doi.org/10.1080/00221309.2012.686932>
- Gill, P., Horgan, J., Hunter, S. T. ve D. Cushenbery, L. (2013). Malevolent creativity in terrorist organizations. *The Journal of Creative Behavior*, 47(2), 125-151. <https://doi.org/10.1002/jocb.28>

- Gino, F. ve Ariely, D. (2012). The dark side of creativity: Original thinkers can be more dishonest. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(3), 445-459. <https://doi.org/10.1037/a0026406>
- Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5(9), 444-454. <https://doi.org/10.1037/h0063487>
- Gültepe, B., & Coskun, H. (2016). Music and cognitive stimulation influence idea generation. *Psychology of Music*, 44(1), 3-14. <https://doi.org/10.1177/0305735615580356>
- Hao, N., Tang, M., Yang, J., Wang, Q. ve Runco, M. A. (2016). A new tool to measure malevolent creativity: The malevolent creativity behavior scale. *Frontiers in Psychology*, 7, 1-7. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00682>
- Harris, D. J. ve Reiter-Palmon, R. (2015). Fast and furious: the influence of implicit aggression, premeditation, and provoking situations on malevolent creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9(1), 54-64. <https://doi.org/10.1037/a0038499>
- Harris, D. J., Reiter-Palmon, R. ve Kaufman, J. C. (2013). The effect of emotional intelligence and task type on malevolent creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 7(3), 237-244. <https://doi.org/10.1037/a0032139>
- Hayduk, L. A. (1987). *Structural equation modeling with LISREL: Essentials and advances*. Hopkins University Press.
- Hayduk, L. A. (1996). *LISREL issues, debates, and strategies*. Johns Hopkins University Press.
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to under parameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3, 424-453. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.3.4.424>
- Hu, L., ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- James, K. ve Drown, D. (2008). Whether “malevolent” or “negative,” creativity is relevant to terrorism prevention: Lessons from 9/11 and hazardous material trucking. *Creativity Research Journal*, 20(2), 120-127. <https://doi.org/10.1080/10400410802059648>
- James, K., Brodersen, M. ve Jacob, E. (2004). Workplace affect and workplace creativity: A review and preliminary model. *Human Performance*, 17(2), 169-194. https://doi.org/10.1207/s15327043hup1702_3
- James, K., Clark, K. ve Cropanzano, R. (1999). Positive and negative creativity in groups, institutions, and organizations: A model and theoretical extension. *Creativity Research Journal*, 12(3), 211-226. https://doi.org/10.1207/s15326934crj1203_6
- Jia, X., Wang, Q. ve Lin, L. (2020). The relationship between childhood neglect and malevolent creativity: The mediating effect of the dark triad personality. *Frontiers in Psychology*, 11, 1-11 <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.613695>
- Jonason, P. K., Richardson, E. N. ve Potter, L. (2015). Self-reported creative ability and the Dark Triad traits: An exploratory study. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9(4), 488-494. <https://doi.org/10.1037/aca0000037>
- Jones, D. N. ve Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41. <https://doi.org/10.1177/1073191113514105>

- Kapoor, H. ve Khan, A. (2016). The measurement of negative creativity: Metrics and relationships. *Creativity Research Journal*, 28(4), 407-416. <https://doi.org/10.1080/10400419.2016.1229977>
- Kapoor, H. ve Khan, A. (2018). Creators and presses: The person–situation interaction in negative creativity. *The Journal of Creative Behavior*, 54(1), 75-89. <https://doi.org/10.1002/jocb.346>
- Keith, Z. K. (2015). *Multiple Regression and Beyond: An Introduction to Multiple Regression and Structural Equation Modeling* (2. Baskı). Routledge
- King, L. A., Walker, L. M. ve Broyles, S. J. (1996). Creativity and the Five-Factor Model. *Journal of Research in Personality*, 30(2), 189–203. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1996.0013>
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.
- Lebuda, I., Figura, B. ve Karwowski, M. (2021). Creativity and the Dark Triad: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 92, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2021.104088>
- Lee, S. A. ve Dow, G. T. (2011). Malevolent creativity: Does personality influence malicious divergent thinking?. *Creativity Research Journal*, 23(2), 73-82. <https://doi.org/10.1080/10400419.2011.571179>
- Loehlin, J. C. (2004). *Latent variable models: An introduction to factor, path, and structural equation analysis*. Lawrence Erlbaum
- Mayer, R. E. (1999). Fifty Years of Creativity Research. *Handbook of Creativity* (içinde). New York, NY: Macmillan.
- McLaren, R. B. (1993). The dark side of creativity. *Creativity Research Journal*, 6(1-2), 137-144. <https://doi.org/10.1080/10400419309534472>
- Meshkova, N., Enikolopov, S., Kudryavtsev, V., Kravtsov, O., Bochkova, M. ve Meshkov, I. (2020). Age and Gender Characteristics of Personality Predictors for Antisocial Creativity. Psychology. *Journal of Higher School of Economics*, 17(1), 60-72. <https://doi.org/10.17323/1813-8918-2020-1-60-72>
- Özsoy, E., Rauthmann, J.F., Jonason, P.K., ve Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.05.019>
- Paulus, P. ve Nijstad, B. (2003). Group creativity: An introduction. *Group creativity: Innovation through collaboration* içinde (3-11). New York: Oxford University Press.
- Rogers, C. R. (1954). Toward a theory of creativity. *Institute of General Semantics*, 11(4), 249-260.
- Runco, M. A. (1993). Creative morality: Intentional and unconventional. *Creativity Research Journal*, 6(1-2), 17-28. <https://doi.org/10.1080/10400419309534463>
- Spooner, M. T. (2008). Commentary on malevolent creativity. *Creativity Research Journal*, 20(2), 128-129. <https://doi.org/10.1080/10400410802059689>
- Sternberg, R. J. ve Lubart, T. (1996). Investing in creativity. *American Psychologist*, 51(7), 677–688. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.51.7.677>

- Torrance, E. P. (1965). Scientific views of creativity and factors affecting its growth. *Creativity and Learning*, 94, 663-681. 27 Ekim 2021, <http://www.jstor.org/stable/20026936>.
- Torrance, E. P. (1967). The Minnesota studies of creative behavior: National and international extensions. *The Journal of Creative Behavior*, 1(2), 137-154. <https://doi.org/10.1002/j.2162-6057.1967.tb00021.x>
- Ullman, J. B. (2007). Structural equation modeling. B. G. Tabachnick ve L. S. Fidell (Ed.), *Using multivariate statistics* içinde. Pearson.
- Wuthrich, V. ve Bates, T. C. (2001). Schizotypy and latent inhibition: non-linear linkage between psychometric and cognitive markers. *Personality and Individual Differences* 30(5), 783–798. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00071-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00071-4)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Creativity is often known as the generation of valuable ideas (Amabile, 1983; James, Brodersen, & Jacob, 2004; Paulus & Nijstad, 2003). In fact, most definitions of creativity focus on its beneficial, functional, and positive aspects (Amabile, 1983; Csikszentmihalyi, 2013; Mayer, 1999; Paulus & Nijstad, 2003; Sternberg & Lubart, 1999). However, particularly in recent literature, a new approach has come to the forefront: negative creativity. An employee planning to steal something from the company might think of very creative ways to do so (James et al., 1999). Ultimately this new idea is useful to the person. From these perspectives, behaviors that fit the definition of creativity but have malicious intent can be observed. For example, developing a technology like an atomic bomb could be a serious example of creativity, but the outcome it produces is negative (McLaren, 1993).

The concepts of malevolent creativity and negative creativity have widely been used interchangeably in the literature. Nevertheless, it is not possible to think that these two concepts are the same. The key word in malevolent creativity is intention. Thoughts created with the purpose of causing harm to someone through original means are considered malevolent creativity (Cropley, Kaufman, & Cropley, 2008; Cropley, 2010; Harris, Reiter-Palmon, & Kaufman, 2013). Everyone has the potential to exhibit malevolent creativity, and this can trigger unfair situations (James et al., 1999; Eisenman, 2008; Spooner, 2008; Cropley & Cropley, 2011; Harris & Reiter-Palmon, 2015).

Hao, Tang, Yang, Wang, & Runco (2016) developed the Malevolent Creativity Behavior Scale (MCBS). In the theoretical model of this scale, malevolent creativity has three dimensions: hurting people, lying, and playing tricks. The purpose of our study is to adapt this scale to Turkish. The absence of a malevolent creativity scale suitable for Turkish culture in studies conducted in Turkey is a gap, and researchers interested in working on this topic do not have a valid and reliable scale to be used through self-reporting.

Method

The sample of the study consists of 555 participants. The participants were reached through convenience sampling. Of the participants, 94 are male, 461 are female, and their age ranges from 17 to 37 ($M = 20.4$, $SD = 2.30$).

The translation of the MCBS was carried out by three psychology researchers with expertise. First, the scale was translated from English to Turkish, and the translations of each researcher were evaluated to reach a consensus on the most suitable translation. Subsequently, the translations were presented to five different researchers in the field of psychology for

evaluation, and their suggestions were taken into account. The researchers made the final translation of the scale.

Initially, the MCBS was administered to the participants. MCBS is designed to measure individuals' potential for behaviors such as hurting people, lying, and playing tricks. Subsequently, for criterion validity, the Short Dark Triad Scale (Jones & Paulhus, 2014) and the Basic Personality Traits Scale (Gençöz & Öncül, 2012), were completed by the participants. Fifteen days after the initial study, the same questionnaire was re-tested to 49 participants (8 males, 41 females, M for age = 21.00, SD = 1.17) for test-retest purposes.

Results

Confirmatory Factor Analysis (CFA) was used to verify whether the three-factor structure of the scale, consisting of hurting people, lying, and playing tricks, was confirmed in the Turkish adaptation in terms of construct validity. Fit indices indicate that the scale is at an acceptable level, $\chi^2 = 222$, $df = 62$ $p < .001$, $TLI = .91$, $CFI = .93$, $RMSEA = .068$, $SRMR = .052$. In accordance with structural equation modeling, it was found that the loadings of each item on the theoretical factors of the scale were significant ($p < .001$). The adapted Turkish scale consists of 13 items, parallel to the original scale, and no item error variances were combined. Items 1, 2, 3, 4, 5, and 6 measure the hurting people subscale, items 7, 8, 9, and 10 measure the lying subscale, and items 11, 12, and 13 measure the playing tricks subscale. The score for each subscale and the total score of the scale are calculated by dividing the sum of the relevant items by the number of items. Scores can range from 0 to 4.

Criterion validity of MCBS was examined by exploring the correlations between participants' scores on the scale and basic personality traits and dark triad. As expected, positive personality traits like conscientiousness and agreeableness showed negative correlation with malevolent creativity dimensions. Negative personality traits such as low conscientiousness and neuroticism were positively correlated to MCBS subscales.

As part of the reliability studies for MCBS, composite reliability and Cronbach's alpha coefficients were calculated. Cronbach's alpha coefficients were found to be .76 for the hurting subscale, .81 for the lying subscale, .51 for the playing tricks subscale, and .84 for the total scale items. Composite reliability coefficients were found to be .78, .81, .56, and .90, respectively. These results are similar to those of the original scale. A test-retest method was also applied. The correlation between the two measurements of MCSB total score was significant ($r = .62$, $p < .001$). Similarly, when looking for the subscales, significant correlations were observed for the hurting people, lying, and playing tricks subscales ($r = .57$, $p < .001$; $r = .55$, $p < .001$; $r = .67$, $p < .001$ respectively).

Discussion and Conclusion

It is obvious that the Turkish adaptation of the Malevolent Creativity Behavior Scale will be beneficial to a wide range of disciplines. It is recognized as a necessity to adapt such a measurement tool to the culture, catering to various researchers, from behavioral scientists in fields like psychology to those working on creativity in education. The goal for future studies is to facilitate the measurement of this trait with ease.

EK 1

KNYÖ

Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Günlük yaşamınızda bu durumları ne kadar sık yaşadığınıza göre cevaplandırınız.	0 Hiçbir zaman	1 Birkaç kez	2 Bazen	3 Sık sık	4 Genellikle
0 Hiçbir zaman 1 Birkaç kez 2 Bazen 3 Sık sık 4 Genellikle					
1. Haksız bir muamele gördüğünüzde intikam almayı ne sıklıkla düşünürsünüz?					
2. İnsanları cezalandırmanın farklı/yeni yollarını ne sıklıkla düşünürsünüz?					
3. Yolunuza çıkan insanları nasıl bastıracağınızı ne sıklıkla düşünürsünüz?					
4. Orijinal bir şekilde sabotaj yapmayla ne sıklıkla ilgilenirsiniz?					
5. Ne sıklıkla kendinize zarar vermeyi düşünürsünüz?					
6. Zorba dünyada başkalarına zarar verme yollarını ne sıklıkla düşünürsünüz?					
7. Sorunlu bir durumu basitleştirmek için ne sıklıkla yalan uydurursunuz?					
8. Yaptığınız hataları haklı çıkarmak için ne sıklıkla bahaneler uydurursunuz?					
9. Ne sıklıkla yakalanma endişesi duymadan yalan söylersiniz?					
10. Suistimallerinizi/hatalarınızı başkalarından gizlemenin yollarını ne sıklıkla düşünürsünüz?					
11. Ne sıklıkla biriyle dalga geçmeyi düşünürsünüz?					
12. İntikam için insanlara ne sıklıkla oyun oynarsınız?					
13. Geleneksel yöntemler işe yaramadığında, kuralların sınırları hakkında ne sıklıkla düşünürsünüz?					

EK 2

KNYÖ UYGULAMA VE DEĞERLENDİRME YÖNERGESİ

Kötü Niyetli Yaratıcılık Ölçeği'nin orijinali Hao ve ark. (2016) tarafından geliştirilmiş olup Akben ve ark. (2024) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçeye uyarlanan bu ölçek 5'li Likert tipindedir ve 0 ila 4 aralığında puanlanmaktadır. Ölçek üç faktörden oluşmaktadır ve her faktörün skoru o maddelerden elde edilen toplam puanın o faktördeki toplam madde sayımına bölümünden elde edilen ortalama puandır. Tüm ölçek maddelerinden elde edilen ortalama puan ise kötü niyetli yaratıcılık genel skorunu belirtmektedir. Hem genel hem de faktörlerin skorları 0 ila 4 aralığında değişmektedir. Ters madde yoktur.

1. Faktör: **Zarar Verme** (Maddeler: 1, 2, 3, 4, 5, 6)
2. Faktör: **Yalan Söyleme** (Maddeler: 7, 8, 9, 10)
3. Faktör: **Kandırmaca** (Maddeler: 11, 12, 13)

*** Bu ölçeği araştırmanızda kullanmak için metin içinde atıf vermeniz ve bu çalışmayı kaynakçaya eklemeniz yeterlidir. Ölçek kullanımı için ayrıca izin istenmesine gerek yoktur. Atıf verildiği takdirde ölçeğin kullanımı herkese açıktır.